

เวชระเบียน : ปัญหาทางประกันภัยที่น่าสนใจ (ตอนที่ 3) หนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ พ.บ., น.ม., น.บ.ท., ว.ว.นิติเวชศาสตร์*

เมื่อเปิดสถานพยาบาลและมีผู้ป่วยมารับการตรวจรักษาหรือดำเนินการทางการแพทย์แล้ว วันหนึ่งวันใดอาจมีผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้แทนของผู้ป่วยมาขอเอกสารหรือสำเนาที่ปรากฏอยู่ในเวชระเบียนโดยยื่นหนังสือมอบอำนาจ (ซึ่งอาจมีชื่อว่า “หนังสือมอบอำนาจ” “หนังสือยินยอม” หรือ “หนังสือยินยอมมอบอำนาจ” หรือชื่ออื่นใด ในความหมายทำนองเดียวกัน) ต่อสถานพยาบาล (เจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องของสถานพยาบาลนั้น ๆ) เพื่อให้สถานพยาบาลดำเนินการตามเอกสารดังกล่าว เช่นนี้ทางสถานพยาบาลจะดำเนินการอย่างไร จะต้องดำเนินการให้กับบุคคลดังกล่าวตามที่ปรากฏในเนื้อหาในหนังสือดังกล่าวหรือไม่ แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์หลายท่านอาจเกิดข้อสงสัยขึ้น

หนังสือยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยในเวชระเบียนที่ไว้กับผู้แทนบริษัทประกันภัย

1. เหตุผลที่ต้องมีหนังสือยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล

เนื่องจากการทำสัญญาประกันภัยมีข้อเท็จจริงหลายประการที่จำเป็นต้องอาศัยประวัติในเวชระเบียนในการพิสูจน์หรือยืนยันความเป็นจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญในสัญญา เช่น

1.1 การพิสูจน์ว่ามีอาการปกปิดข้อความจริงเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เอาประกันก่อนการเอาประกันภัย

มาตรา 865¹

“ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันกรอใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้ว ละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้ใจ ผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาหรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้รู้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ

..... ฯลฯ”

ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นผู้เอาประกันภัยจะต้องมีหน้าที่แถลงความจริง ถ้าไม่แถลงและเป็นสาระสำคัญ ผู้รับประกันภัยอาจบอกล้างสัญญานั้นได้²

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 355/2505³

“การที่ผู้เอาประกันชีวิตรู้ว่าตนเองเป็นโรค มะเร็งเม็ดโลหิตแล้วปกปิดข้อความนั้นไม่ให้ผู้รับประกันชีวิตรู้ โดยแจ้งความเท็จในแบบพิมพ์คำขอเอาประกันว่าตนมีสุขภาพดีและไม่เคยพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เป็นเหตุให้ผู้รับประกันชีวิตหลงเชื่อและทำสัญญาประกันชีวิตให้ การปกปิดข้อความจริงของผู้เอาประกันชีวิตเช่นนี้ ทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ เมื่อผู้รับประกันชีวิตบอกล้างจึงตกเป็นโมฆะ ไม่ผูกพันผู้รับประกันชีวิต”

1.2 กรณีที่มีการหลอกลวงว่ามีการป่วยเจ็บจากอุบัติเหตุหรือจากโรค

กล่าวคือผู้ป่วยต้องการเรียกร้องสิทธิในเรื่องการประสบอุบัติเหตุหรือการป่วยเจ็บที่ระบุไว้ในกรม

*ภาควิชานิติเวชศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร 10700.

ธรรมที่สามารถเรียกร้องสิทธิจากผู้เอาประกันได้ ซึ่งผู้เอาประกันสงสัยในเรื่องเรียกร้องสิทธิดังกล่าว เช่น อาจไม่มีการได้รับอุบัติเหตุและรักษาตัวเลย แต่ผู้ป่วยทำเอกสารอันเป็นเท็จขึ้นมาเพื่อการเรียกร้องสิทธิ เป็นต้น

2. แบบฟอร์มตัวอย่างหนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

โดยทั่วไปทางบริษัทประกันภัยจะมีแบบฟอร์มสำเร็จรูปไว้แล้วในขณะทำสัญญาเพื่อให้ผู้เอาประกันภัยลงชื่อมอบอำนาจให้กับผู้แทนของบริษัทประกันภัยในการขอสำเนาประวัติของผู้เอาประกันภัยทั้งหมดดังตัวอย่างในหน้าถัดไป

3. หนังสือมอบอำนาจ

หนังสือมอบอำนาจเป็นนิติกรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งอาจพิจารณา ดังนี้

3.1 ความหมาย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹

มาตรา 149

“นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมาย และด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”

3.2 สัญญาตัวแทน

มาตรา 797¹

“อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลหนึ่งเรียกว่าตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลหนึ่ง เรียกว่าตัวการ และตกลงจะกระทำการดั่งนั้น

อันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็นโดยแต่งตั้ง แสดงออกชัด หรือโดยปริยายก็ย่อมได้”

มาตรา 800

“ถ้าตัวแทนได้รับมอบอำนาจแต่เฉพาะการทำนว่าจะทำการแทนตัวการได้แต่เพียงในสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้กิจอันเขาได้มอบหมายแต่ตนนั้นสำเร็จลุล่วงไป”

ในที่นี้หมายถึงการที่ผู้ป่วยได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของบริษัทประกันภัยดำเนินการเพื่อขอประวัติหรือเวชระเบียนของผู้ป่วยเสมือนกับว่าผู้ป่วยเป็นผู้ดำเนินการเองทุกประการ ซึ่งสามารถทำได้

4. วิเคราะห์ผลของหนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจที่ผู้ป่วยกระทำ โดยมอบอำนาจให้กับผู้หนึ่งผู้ใด (ผู้แทนของบริษัทประกันภัย) จึงเป็นการทำนิติกรรมชนิดหนึ่งและเมื่อสาระสำคัญระบุให้กระทำการแทนผู้ป่วยได้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่นั้น โดยเรื่องดังกล่าวมิใช่เรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันเป็นเหตุสุดวิสัยหรือขัดต่อขนบธรรมเนียมและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ผู้กระทำการแทนจึงย่อมสามารถกระทำได้ตามขอบอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นั้นหมายความว่า ถ้ามอบอำนาจให้ผู้แทนของบริษัทประกันภัยสามารถรับทราบข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ป่วยเองในประวัติในเวชระเบียนแล้ว ย่อมเท่ากับว่าตัวผู้ป่วยเองได้ขอทราบเพื่อการนั้นโดยตนเองด้วย

5. วิเคราะห์สาระในแบบฟอร์มหนังสือยินยอม

หนังสือยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียนของผู้ป่วยนี้เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้กันในบริษัทประกันภัย ซึ่งจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์หลายประการ ดังนี้

5.1 ให้มีการเปิดเผยโดยการคัดลอก ถ่ายเอกสาร หรือขอคำรับรองที่เกี่ยวกับประวัติการรักษา และยังรวมถึงคำรักษาพยาบาลด้วย (ก็คือสิทธิผู้ป่วยในคำประกาศสิทธิผู้ป่วย⁴ ข้อ 9 นั่นเอง) แสดงถึงการขอทราบประวัติของผู้ป่วยนี้อาจเป็นการ

ก. ขอทราบประวัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้นหรือทั้งหมด

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

ทำที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว ..... อายุ ..... ปี อาชีพ ..... ตกลงยินยอมมอบอำนาจให้ ..... อายุ ..... ปี อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... ถือบัตรประจำตัวประชาชน/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บัตรอื่นๆ ..... เลขที่ ..... วันที่ออกบัตร ..... ออกโดย ..... จังหวัด ..... บัตรหมดอายุวันที่ ..... เป็นผู้ม้อำนาจขอคิดหรือถ่ายเอกสารหรือขอคำรับรอง ประวัติการรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน ประวัติรักษาโรคทุกประเภท รวมทั้งผลการตรวจวินิจฉัยโรค การวิเคราะห์โรค ผลเอกซเรย์ การตรวจเลือด น้ำลาย หรือการตรวจร่างกายเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งโรคต่างๆ ของข้าพเจ้าทางการแพทย์ รวมทั้งรายละเอียดคำรักษาพยาบาลทั้งหมด จากแพทย์ คลินิก โรงพยาบาลรัฐบาล โรงพยาบาลเอกชน หรือสถานเือนามัยทุกแห่งที่ข้าพเจ้าเข้าทำการรักษา

ในการดำเนินการดังกล่าว ข้าพเจ้ามีเจตนา/ต้องการและยินยอมให้ แพทย์ คลินิก โรงพยาบาลรัฐบาล โรงพยาบาลเอกชน หรือสถานเือนามัยทุกแห่งดังกล่าว เปิดเผยประวัติการรักษาพยาบาลของข้าพเจ้าตามความเป็นจริงทั้งหมดโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการ ..... หากเกิดความเสียหายใด ๆ ต่อข้าพเจ้าไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการว่ากล่าวหรือฟ้องร้อง ทั้งทางคดีแพ่ง คดีอาญา และจริยธรรม หรือเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ จากแพทย์ คลินิก โรงพยาบาลของรัฐบาล โรงพยาบาลเอกชน หรือสถานเือนามัยดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้เปิดเผยหรือดำเนินการใด ๆ ตามหนังสือยินยอมและมอบอำนาจฉบับนี้โดยสิ้นเชิง

การกระทำใด ๆ ของผู้รับมอบอำนาจที่ได้กระทำไปภายในขอบเขตแห่งหนังสือยินยอมและมอบอำนาจฉบับนี้ ให้มีผลผูกพันผู้มอบอำนาจตามกฎหมายและให้ถือเสมือนหนึ่งเป็นการกระทำของผู้มอบอำนาจเองทุกประการ

ข้าพเจ้าได้ทราบและเข้าใจข้อความข้างต้นเป็นอย่างดีโดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนาและความประสงค์ในการมอบอำนาจของข้าพเจ้าทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ ..... ผู้มอบอำนาจ/ผู้ให้คำยินยอม
( )

ลงชื่อ ..... ผู้รับมอบอำนาจ
( )

ลงชื่อ ..... พยาน
( )

ลงชื่อ ..... พยาน
( )

ข. อาจขอทราบเป็นการบอกกล่าว

ค. อาจขอคัดสำเนา (photocopy) เวช-
ระเบียนบางส่วน หรือทั้งหมดตามสิทธิของผู้ป่วยซึ่งมี
ในสถานพยาบาล

5.2 สามารถขอได้ "ทุกโรค" รวมทั้งการตรวจ
ต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งที่ปรากฏอยู่ในเวชระเบียน เช่น
ประวัติปัจจุบัน ประวัติอดีต ประวัติส่วนตัว ประวัติ
ครอบครัว และยังรวมทั้งการตรวจร่างกายต่าง ๆ
(examinations) การตรวจทางห้องปฏิบัติการ (labora-
tory results) การสืบค้นต่าง ๆ (investigation results and
testing) ทั้งก่อนและหลังการเอาประกันภัยดังกล่าวด้วย
ซึ่งนับว่าเป็นการขอทราบประวัติของผู้ป่วยอย่าง
กว้างขวางมาก เทียบเท่ากับเป็นการที่ผู้ป่วยขอทราบ
เองทั้งหมด

5.3 สามารถขอได้ทุกสถานพยาบาลที่ผู้ป่วย
เข้ารับการตรวจรักษา หรือดำเนินการทางการแพทย์
หมายถึง จะสามารถขอทราบได้ในทุกสถานพยาบาล
ไม่ว่าจะเป็นสถานพยาบาลของรัฐหรือของเอกชน
ที่ผู้ป่วยเคยทำการตรวจรักษา หรือได้รับการดำเนินการ
ทางการแพทย์อย่างหนึ่งอย่างใดด้วย

5.4 เป็นการยอมรับการกระทำใด ๆ ของผู้รับ
มอบอำนาจ (คือผู้แทนของบริษัทประกันภัยที่ได้กระทำไป
ภายในขอบเขตแห่งหนังสือยินยอมและมอบอำนาจว่า
ให้มีผลผูกพันผู้มอบอำนาจ (ผู้ป่วย) ตามกฎหมายและ
ให้ถือเสมือนหนึ่งเป็นการกระทำของผู้มอบอำนาจ
(ผู้ป่วย) เองทุกประการ

หมายเหตุ:

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจนี้ไม่เปิด
ช่องให้ฟ้องร้องสถานพยาบาลได้ ไม่ว่าจะ เป็นทางคดี
แพ่ง อาญา และจริยธรรม เมื่อเกิดความเสียหายทั้ง
ทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ป่วย ถ้าเป็นการกระทำที่อยู่ใน
กรอบของการให้อำนาจตามหนังสือมอบอำนาจ
ที่ผู้ป่วยได้ทำให้ไว้กับบริษัทประกันภัย ซึ่งโดยสรุปแล้ว

ผู้ที่จะเสียหายมากที่สุดคือผู้ป่วยนั่นเอง

**นิติกรรมที่ผู้ป่วยยินยอมทำกับบริษัทประกันภัยเพื่อ
ให้เปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียน**

แม้ดูแล้วว่าจะเป็นนิติกรรมที่สมบูรณ์ เพราะ
ผู้ป่วยหรือผู้เอาประกันได้สมัครใจในการที่ให้ผู้แทนของ
บริษัทได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลหรือ
ทางการแพทย์ของบุคคลนั้นทั้งหมดก็ตาม แต่การทำ
นิติกรรมเช่นนั้น ในขณะที่ทำขึ้น ผู้ป่วยย่อมมิได้ทราบ
ถึงผลที่จะตามมา (ผลแห่งการเปิดเผยข้อมูลในเวช-
ระเบียนบางส่วน) เลย ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องของความ
ละเอียดอ่อนและความซับซ้อน ซึ่งไม่อาจเห็นหรือไม่
อาจทราบผลที่จะเกิดขึ้นจากการให้เปิดเผยความลับ
ทางการแพทย์ของตัวเองภายหลังได้ทำประกันภัยใน
ระยะแรก ๆ ที่ยังมีได้เกิดการเรียกร้องสิทธิขึ้นได้ และ
สิ่งนั้น ๆ ก็ย่อมไม่ชัดเจน โดยที่ตัวผู้ป่วยเองไม่เคยทราบ
มาก่อน แต่การที่ยินยอมทำหนังสือดังกล่าวให้กับทาง
บริษัทประกันภัยผ่านทางผู้แทนของบริษัทประกันภัย
ก็อาจเนื่องจากเหตุดังต่อไปนี้ เช่น

**1. การยอมมอบสิทธิในการรับทราบข้อมูล
ทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนั้น
ไม่น่าจะเกิดความเสียหาย และ**

ก. ไหน ๆ ก็ทำประกันแล้ว เมื่อผู้แทนยอมให้
ลงชื่อในการเปิดเผยความลับก็เลยยอม

ข. อยู่ในภาวะจำยอมเสียแล้ว ที่เมื่อทำ
ประกันก็จะต้องยอมให้เปิดเผยข้อมูล

ค. มีขนาดของตัวหนังสือเล็กมากจึงเห็นไม่
ชัดเจนนัก หรือไม่เข้าใจในเรื่องเนื้อหาและความหมายที่
ปรากฏอยู่ หรือที่หมายถึง

ง. ไว้ใจในผู้แทนว่าสิ่งที่ช่วยดำเนินการให้
เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยเต็มที่ที่สุดแล้ว

จ. เกรงใจในผู้แทนจึงไม่กล้าปฏิเสธ

ฉ. ไม่คิดว่าจะมีผลร้ายต่อตนเองแต่อย่างใด

2. การยอมทำหนังสือมอบอำนาจเพราะมีการให้คำมั่นสัญญาโดยผู้แทนขายประกัน

เช่น รับปากว่าอย่างนั้นก็เรียกร้องสิทธิได้อย่างนั้นก็เรียกร้องสิทธิได้ ได้เงินค่าสินไหมทุกกรณี ฯลฯ ไม่ยุ่งยาก อีกทั้งยังจะเป็นผู้ดำเนินการในการเรียกร้องสิทธิให้ด้วย ล้วนแต่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ส่วนที่มีการทำหนังสือยินยอมนี้ก็จะเป็นไปตามแบบฟอร์มและกฎเกณฑ์ของทางบริษัทเท่านั้น ไม่มีปัญหาอย่างใดไม่เกิดข้อยุ่งยากอย่างแน่นอน แต่พอเมื่อจะเรียกร้องสิทธิทางประกันภัยกลับไม่เป็นไปอย่างที่รับปากไว้เพราะกฎเกณฑ์ของบริษัทมิได้เป็นไปดังผู้แทนที่แจ้งการชี้แจงของผู้แทนมีจุดประสงค์เพียงว่า “ทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ผู้เอาประกันภัย (ผู้ป่วย) ทำประกันภัยกับบริษัทประกันภัยเท่านั้น” เทียบเคียงได้กรณีตัวอย่าง

อุทาหรณ์:⁵

“กรณีนายช่วย คชสิทธิ์ ได้นำเงินมาซื้อหน่วยลงทุนของธนาคารออมสินแล้วเงินสูญไปหมด โดยข้อเท็จจริงได้ว่า ในปี 2537 มีเจ้าหน้าที่ของธนาคารออมสิน สาขาท่าม่วง เดินทางมาพบที่บ้านแล้วชักชวนให้ซื้อกองทุนโดยพูดโน้มน้าวว่า “จะได้ดอกเบี่ยทุกปีและไม่ต้องกลัวสูญเงินต้น เพราะรัฐบาลเป็นประกัน” แต่ในที่สุดก็เสียเงินไปถึง 570,000 บาท”

ลักษณะเช่นนี้ใครน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วบริษัทน่าจะต้องรับผิดชอบโดยการกระทำของผู้แทน แต่ทางบริษัทก็มักจะอ้างว่าพร้อมเสมอในการรับผิดชอบดังกล่าว แต่ขอให้มีหลักฐานว่าตัวแทนของบริษัทได้ให้ข้อเท็จจริงเช่นนั้นจริง ซึ่งยากที่จะหาหลักฐานเพราะเป็นเพียงคำพูดของผู้แทนเท่านั้น และในความเป็นจริงคงจะไม่มีใครบันทึกเสียง (อัดเทป) คำพูดที่ผู้แทนของบริษัททำให้ไว้เป็นแน่ แต่ถ้าเผชิญมีจริงบริษัทก็อาจแก้ตัวได้ก็ว่า นี่ไม่ใช่เสียงของผู้แทนของตนเองก็ยอมได้ เว้นเสียแต่จะเป็นการบันทึกโดยวิธีที่คนที่มีทั้งภาพและเสียงประกอบกัน ซึ่งจะทำให้ปฏิเสธได้ยาก

อีกมุมมองของหนังสือยินยอมและมอบอำนาจที่ให้ไว้กับผู้แทนบริษัทประกันภัย

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจที่ผู้ป่วยได้

ให้ไว้กับบริษัทประกันภัยโดยผ่านผู้แทนของบริษัทประกันภัยเมื่อพิจารณาแล้วอาจถือได้ว่าผู้ป่วยไม่ได้รับความเป็นธรรมในนิติกรรม ลักษณะเช่นนี้อาจจะเข้าข่ายในเรื่อง “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม” ที่ให้ต้องเปิดเผยประวัติของผู้ป่วยทั้งหมด (รวมถึงในอดีตด้วย) ซึ่งจุดนี้เองคือสิ่งที่อาจทำให้ผู้ป่วยเสียหายได้⁶ จะอ้างว่าผู้ป่วยมอบอำนาจให้ผู้แทนของบริษัทประกันภัยสามารถรับทราบข้อมูลและรายละเอียดทั้งหมดในเวชระเบียนได้นั้นอาจรับฟังได้ไม่ถนัดนัก เพราะการทำนิติกรรมอย่างถูกต้องนั้นคู่สัญญาจำเป็นต้องอยู่ใน “ฐานะที่เท่าเทียมกัน” (เสมอภาคกัน) แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่า ถือโอกาสอาศัยหลักการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม⁷ ซึ่งในที่นี้ฐานะของบริษัทประกันภัยน่าจะเหนือกว่าผู้เอาประกันภัยที่เป็นปัจเจกชนมาก แต่ทางบริษัทประกันภัยก็อาจอ้างเรื่องความเสมอภาคในการทำสัญญาขึ้นได้เช่นกันในประเด็นต่าง ๆ เช่น

ก. การได้อ่านสัญญาในเวลาทำสัญญา (การมอบอำนาจให้เปิดเผยประวัติอยู่ในสัญญาอยู่แล้ว)
บริษัทประกันภัยอ้างว่า “ผู้ป่วยได้อ่านเรียบร้อยแล้ว”

หมายเหตุ: บริษัทประกันภัยอ่านแล้ว และเป็นฝ่ายที่ร่างสัญญาเอง

ข. เวลาอ่านสัญญา
บริษัทประกันภัยอ้างว่า “ผู้ป่วยจะอ่านนานเท่าใดก็ได้ เอาสัญญาไปอ่านที่อื่นก็ได้”

หมายเหตุ: บริษัทประกันภัยร่างเองและใช้หลายคนร่างเป็นเวลานาน

ค. จำนวนคนที่อ่านและพิจารณาสัญญา บริษัทประกันภัยอ้างว่า “ผู้ป่วยจะอ่านหรือพิจารณาอย่างใดก็ได้”

หมายเหตุ: บริษัทประกันภัยอ่านและร่วมกันพิจารณาหลายคน ร่วมกันร่างหลายคน กว่าจะเป็นสัญญาสำเร็จรูปได้

ง. ผู้ช่วยอ่านสัญญา

บริษัทประกันภัยอ้างว่า “ผู้ป่วยจะเอาใคร คนอื่นใดมาร่วมอ่านด้วยก็ได้ จะให้กี่คนร่วมอ่านด้วยก็ได้” แต่ในความเป็นจริงมีสักกี่คนที่ผู้อื่นร่วมอ่านด้วย

หมายเหตุ: บริษัทประกันภัยร่างสัญญาและอ่านโดยผู้เชี่ยวชาญ

จ. ความชำนาญของคู่สัญญา

บริษัทอ้างว่า “ผู้ป่วย (ผู้เอาประกันภัย) สามารถให้ผู้ชำนาญใด ๆ ก็ได้ช่วย” แต่ข้อเท็จจริงก็คืออย่างมากที่สุดผู้ป่วยก็อาศัยเพียงเพื่อนหรือคนรู้จัก ช่วยดูให้ ช่วยอ่านให้เท่านั้น ซึ่งบางคนอ่านหนังสือไม่ออกเสียด้วยซ้ำ

หมายเหตุ: บริษัทประกันภัยใช้ผู้ร่าง ผู้อ่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญสุดยอดที่สุด อาจถือได้ว่าเป็น “ผู้เชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญ” (specialist of specialist) ที่เดียวรวมความแล้วเห็นว่าสัญญาที่ผู้ป่วยได้กระทำกับบริษัทประกันภัยอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันแน่นอน จึงน่าจะเข้ากับเรื่องข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ในบางประเด็นและตัวอย่างข้อสัญญาแบบนี้ยังมีให้เห็นอีก เช่นสัญญาที่ทางธนาคารทำกับลูกค้า เช่น ในเรื่องทำบัตรเงินด่วน (Automatic Telling Machine, ATM) ลูกค้าจะต้องรับผิดชอบเองกรณีการเงินในบัญชีสูญหายจากการใช้บัตร หรือโดยสาเหตุหนึ่งสาเหตุใด เป็นต้น

นอกจากนี้สัญญาในลักษณะนี้ในสถานพยาบาลก็อาจมีอยู่และอาจไม่มีผลเช่นเดียวกัน เช่น ในระยะหนึ่ง (ในขณะนี้บางสถานพยาบาลยังคงมีอยู่) เคยมีการให้ผู้ป่วยลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมให้

กับทางสถานพยาบาลเพื่อดำเนินการทางการแพทย์ใด ๆ ก็ได้ รวมถึงถ้าเกิดความผิดพลาดหรือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมา ทางแพทย์บุคลากรทางการแพทย์รวมถึงสถานพยาบาลจะไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา และมีให้ผู้ป่วยฟ้องร้องเลยไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ตาม เป็นต้น ซึ่งที่จริงแล้วน่าจะเข้าข่ายในเรื่อง “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม” เช่นเดียวกัน

พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม⁷

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจนี้อาจเกี่ยวข้องกับในเรื่องพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ ดังนี้

มาตรา 3

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มา ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้ความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

“ผู้ประกอบการกิจการค้าหรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นทางการค้าปกติของตน

“สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบ

กิจการของตน

มาตรา 4

“ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝาก ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (4) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
- (6) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินไถ่สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
- (7) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคา

ค่าเช่าซื้อหรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

(8) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการผิดนัดชำระหนี้

(9) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสามจะเป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา 10 มาใช้โดยอนุโลม”

มาตรา 10

“ในการวินิจฉัยข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีให้พิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

- (1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง
- (2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น
- (3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา
- (4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง”

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 4 และ 10 ข้างต้นแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้ป่วย (ผู้เอาประกัน) น่าจะอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบบริษัทประกันภัยอย่างมาก

สถานพยาบาลกับการดำเนินการตามหนังสือยินยอมและมอบอำนาจที่ผู้ป่วยให้ไว้กับบริษัทประกันภัย

เมื่อมีการนำหนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

มาแสดงสิทธิกับทางสถานพยาบาล และทางสถานพยาบาลอาจมีกฎเกณฑ์เพื่อการดำเนินการโดยเฉพาะได้

การดำเนินการทั่วไป

อาจมีกฎเกณฑ์หรือขั้นตอนในการดำเนินการนี้ โดยเป็นหลักปฏิบัติอย่างรัดกุม เช่น

- ก. มีการทำคำร้องเพื่อขอทราบผลการตรวจ
- ข. มีเอกสารยืนยันและพิสูจน์ว่า ตนคือผู้ป่วยหรือสัมพันธ์กับผู้ป่วยจริงและมีสิทธิในการขอทราบผลการตรวจดังกล่าว เช่น ต้องมีเอกสาร ทะเบียนบ้าน คำสั่งศาลให้เป็นผู้พิทักษ์ เป็นผู้อนุบาล เป็นต้น
- ค. มีการสำเนาเอกสารที่ยืนยันนั้นไว้
- ง. มีการลงลายมือชื่อ
- จ. มีบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรที่ทางออกอกให้เพื่อยืนยันตนเอง

พิจารณาหนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

สถานพยาบาลสมควรดำเนินการเกี่ยวกับหนังสือดังกล่าวดังนี้

1. พิจารณาหนังสือดังกล่าวตามแนวทางที่วิญญูชนพึงกระทำ

เอกสารดังกล่าวเป็นผลแห่งสัญญาแล้ว จึงเป็นเอกสารสมบูรณ์ในทางแพ่งแล้ว

2. การตรวจสอบหนังสือยินยอมและมอบอำนาจ

สถานพยาบาลที่ได้รับทราบหนังสือดังกล่าวจะต้องตรวจสอบให้ดีเสียก่อนว่าเป็นเอกสารที่สมบูรณ์

2.1 ต้องมีลายมือชื่อของเจ้าของประวัติในขณะเขียน ตรงกับที่ปรากฏในหนังสือมอบอำนาจ

2.2 ถ้าเป็นหนังสือยินยอมและมอบอำนาจของผู้ป่วยโดยการถ่ายสำเนาจากต้นฉบับไม่สามารถยอมรับได้ ต้องใช้ฉบับที่ผู้ป่วยลงชื่อไว้จริง ทั้งนี้เพราะในยุคนปัจจุบันการถ่ายสำเนาอาจมีการ "ตัดและปะ" ระหว่างข้อความและลายมือชื่อ แล้วดำเนินการถ่ายสำเนาเอกสารนั้น ๆ ใหม่อีกครั้งก็จะดูเหมือนว่าเป็นเอกสาร

ฉบับเดียวกันได้

หมายเหตุ: อาจใช้สำเนาก็ได้ ถ้าผู้ป่วยลงชื่อจริงใหม่ และรับรองว่าสำเนาถูกต้อง แต่กรณีนี้ก็สู้ทำฉบับใหม่เสียเลยจะง่ายกว่า

2.3 อาจจำเป็นต้องขอให้ถ่ายสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรที่ทางราชการออกให้กับผู้ป่วยที่ได้รับการรับรองว่าถูกต้องจากผู้ป่วยมาแล้ว 1 ฉบับด้วย เพราะบางครั้งเป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่าเป็นลายมือชื่อของผู้ป่วยหรือไม่ เนื่องจากสถานพยาบาลมิใช่ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ

3. สถานพยาบาลต้องดำเนินการตามหนังสือมอบอำนาจ

เอกสารดังกล่าวเป็นสัญญาในทางแพ่งจึงเท่ากับว่ามีผลอย่างเต็มที่แล้ว ดังนั้นเมื่อทางสถานพยาบาลได้รับ ย่อมต้องดำเนินการตามหนังสือมอบอำนาจนั้น ทางสถานพยาบาลคงไม่มีอำนาจหน้าที่ไปตัดสินว่าเอกสารดังกล่าวได้มา หรือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ทางสถานพยาบาลคงเพียงตรวจสอบความถูกต้องตามข้อ 2 ข้างต้นเพียงวิญญูชนในฐานะสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ก็เป็นการเพียงพอแล้ว

4. สิทธิของผู้แทนบริษัทประกันภัย

ผู้แทนของบริษัทประกันภัยจะได้รับทราบข้อมูลได้มากที่สุดก็เพียงเท่าที่สิทธิของผู้ป่วยพึงมีพึงได้เท่านั้น เพราะเท่ากับเป็น "ตัวการ-ตัวแทน" ของผู้ป่วยหรือ "ผู้กระทำการแทน" เท่านั้น การสืบสิทธิของผู้แทนจึงไม่อาจมีได้มากไปกว่าเจ้าของสิทธิ โดย

4.1 สิทธิของผู้ป่วยในขณะเขียนของสถานพยาบาลเอกชน

เป็นไปตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วย⁴ ในข้อที่ 9

"ข้อ 9. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในขณะเขียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็น

การละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น”

ผู้ทำการแทนจะมีสิทธิได้เพียงเท่าสิทธิผู้ป่วยที่พึงมีได้ กล่าวคือ⁸

ก. สิทธิที่จะได้ “รับทราบ” ข้อมูลในเวชระเบียน

ข. ข้อมูลนั้นต้องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

ค. ข้อมูลเฉพาะของตัวผู้ป่วยเอง

ง. ข้อมูลนั้นต้องปรากฏในเวชระเบียนของผู้ป่วยด้วย

จ. ข้อมูลนั้นต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น

4.2 สิทธิของผู้ป่วยในเวชระเบียนของสถาน

พยาบาลของทางราชการ

เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁹ จึงทำให้ผู้ทำการแทน (ซึ่งอาจเป็นผู้แทนของบริษัทประกันภัย) มีสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

หมายเหตุ:

สิทธิในเวชระเบียนของผู้ป่วยในสถานพยาบาลของเอกชนและสถานพยาบาลของรัฐนั้น ย่อมมีได้ไม่เท่ากัน^{8,10} ทั้งนี้เนื่องจากสถานพยาบาลของเอกชนมีต้องอยู่ในบังคับตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁹

หนังสือยินยอมและมอบอำนาจให้เปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยในเวชระเบียนที่ให้กับตัวแทนทั่วไป

หมายถึงการที่ผู้ป่วยได้มอบหมายให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในฐานะปัจเจกชนคนหนึ่งเท่านั้นในการดำเนินการเพื่อขอทราบผลการตรวจ หรือการ

ดำเนินการทางการแพทย์ โดยมีการทำหนังสือยินยอมและมอบอำนาจไว้ให้กับบุคคลนั้น ๆ การดำเนินการจึงเหมือนกับในเรื่องการขอทราบผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการนั่นเอง ทั้งนี้เพราะผู้ป่วยที่บรรลุนิติภาวะแล้วและยังมีชีวิตอยู่อาจแต่งตั้งผู้แทนเพื่อดำเนินการแทนได้¹¹ แต่เพื่อความชัดเจนในการตั้งผู้แทนสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย เว้นแต่อาจมีผลการตรวจพิเศษบางอย่างที่เป็นข้อยกเว้นซึ่งจะต้องแจ้งกับผู้ป่วยเท่านั้น เช่น ผลการตรวจเอชไอวี เป็นต้น แต่หลักในการปฏิบัติคงคล้ายคลึงกับกรณีที่เป็นผู้แทนของบริษัทประกันภัย ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สรุป

การตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วยในประเด็นการเรียกร้องสิทธิของผู้ป่วยกับบริษัทประกันภัยนั้นมีความสำคัญ แต่การที่บริษัทประกันภัยให้ผู้เอาประกันภัยทำหนังสือยินยอมและมอบอำนาจให้บริษัทประกันภัยได้ทราบทุกสิ่งเกี่ยวกับการดำเนินการทางการแพทย์นั้นอาจเป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้ป่วยในระดับหนึ่งเมื่อเทียบฐานะระหว่างผู้ป่วยกับบริษัทประกัน แต่อย่างไรก็ดีในขณะนี้เมื่อผู้ป่วยยอมทำอย่างถูกต้องแล้วย่อมถือว่าหนังสือยินยอมมอบอำนาจดังกล่าวมีผลแล้ว ทางสถานพยาบาลเพียงแต่ต้องตรวจสอบความถูกต้องเท่านั้น ถ้าเป็นจริงก็ต้องให้สิทธิแก่ตัวแทนบริษัทประกันเท่าที่ตัวการ (ผู้ป่วย) มีอยู่ ในอันที่จะได้รับทราบข้อมูลของตัวผู้ป่วยเองซึ่งอาจมีความแตกต่างกันบ้างระหว่างสถานพยาบาลของรัฐกับของเอกชน

เอกสารอ้างอิง

1. นคร พจนนรพงษ์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2538.
2. จิตติ ดิงศภัทย์. คำสอนชั้นปริญญาตรี. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

3. จรัส พวงมณี, ประพันธ์ ทวีทรัพย์แสง. คู่มือกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2519: 15-6.
4. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 และคำประกาศสิทธิผู้ป่วย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2542.
5. จอมрадอุจจาระ! แฉคืบคั้นถูกออมสินเบี้ยว. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2544: 1,12.
6. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. เวชระเบียน: ปัญหาทางประกันภัยที่น่าสนใจ (ตอนที่ 2). สารศิริราช 2545; 54: 137-49.
7. พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. ราชกิจจานุเบกษา 2540; 114(72ก): 32-36.
8. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. สิทธิในเวชระเบียน: ที่มาและกรรมสิทธิในเวชระเบียนและตัวอย่าง 1 ราย. สารศิริราช 2544; 53: 175-90.
9. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, 2542.
10. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. เวชระเบียนของสถานพยาบาลของราชการ: พิจารณาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลของผู้ป่วย. สารศิริราช 2544; 53: 703-14.
11. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. แนวทางปฏิบัติเรื่องการเปิดเผยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการของผู้ป่วย : คำวินิจฉัยด้านสิทธิผู้ป่วยและกฎหมาย. สารศิริราช 2544; 53: 761-74.